

شیوه نامه اجرایی ارزشیابی فرآیند مدار

مقدمه:

برای ایجاد تحول در سیستم سنجش و ارزشیابی باید جایگاه و اهمیت آن را به درستی بشناسیم و آن را به گونه ای طراحی و اجرا نماییم که با دیدگاه های تحولی در نظام سنجش و ارزشیابی پویا و رشد دهنده همسو و هماهنگ باشد و باعث ارتقای سطح آموزش شود. جامعه امروز متفاوت با دیروز است بر همین اساس نیاز به ابزارهای جدید برای ارزشیابی ضروری و غیرقابل انکار می باشد.

در همین راستا پایگاه کشوری کیفیت بخشی به فرآیند آموزش درس مطالعات اجتماعی با همکاری و تایید دفتر آموزش متوسطه دوره اول و سرگروه های سراسر کشور اقدام به برگزاری فراخوان شیوه های اجرایی ارزشیابی فرآیندی (تکوینی - پایانی) براساس اهداف سند برنامه درسی ملی نموده است. امید است مسئولین ذی ربط اهتمام لازم را در اجرای هرچه بهتر و کارآمدتر آن مبذول نمایند.

اهداف:

- ۱- با توجه به تحول بنیادین در آموزش و پرورش و تغییر محتوای کتب درسی، تغییر نگرش در رویه ارزشیابی ضروری است.
- ۲- فراهم نمودن زمینه اصلاح و تعدیل برنامه های تدریس و ارزشیابی معلمان.
- ۳- رشد و پیشرفت فراگیران از طریق سنجش معتبر و معنا دار.
- ۴- تعمیم ایده ها و ابتکارات سایر دبیران در زمینه ارزشیابی فرآیندی.
- ۵- تهیه انواع چک لیست ها و شاخص های ارزشیابی تکوینی و سوالات مفهومی و استاندارد پایانی.

برنامه زمان بندی و اجرا:

زمان اجرا	شرح فعالیت
نیمه اول دی ماه ۹۴	تشکیل کمیته اجرایی دراستان و ارسال شیوه نامه از ادارات کل به مناطق و مدارس
نیمه دوم بهمن ماه ۹۴	برگزاری کارگاه یا دوره ی ضمن خدمت
تاپانزدهم اسفند ماه ۹۴	جمع آوری سوالات و شاخص ها و ملاک های ارزشیابی تکوینی دبیران در زمینه ی ارزشیابی فرآیندی در مناطق و داوری و رتبه بندی
هفته سوم اسفند ماه ۹۴	معرفی سه نفر برتر به استان
هفته سوم فروردین ماه ۹۵	داوری و اعلام نتایج برتر پس از داوری استانی
خرداد ۹۵	اعلام رتبه های برتر کشوری

نحوه اجرا:

این فراخوان در دو قسمت جداگانه اجرا، داوری و ارزیابی خواهد شد و افرادی که بیشترین امتیاز را کسب نمایند به مرحله بعد راه پیدا خواهند کرد.

قسمت اول:

شاخص ها، چک لیست ها و ملاک های ارزشیابی تکوینی شامل:

- چک لیست های مربوط به ارزشیابی توسط والدین، خودسنجی، شرکت در فعالیت های کلاسی و ...
- شاخص های مربوط به تحقیق و پژوهش
- سیاهه رفتار دانش آموز و مشاهده رفتار او (نگرشی)
- ابزارها و ملاک های ارزیابی ازپوشه کار، فعالیت های عملی، روزنامه دیواری و.....
- شاخص های فعالیت های خارج از کلاس و....

قسمت دوم:

طراحی سوالات مفهومی و استاندارد و عملکردی پایانی بر مبنای ۲۰ نمره که علاوه بر رعایت اصول فنی و ادبی، باید از سوالاتی که قدرت و توان تجزیه و تحلیل و استنباط و ادراک دانش آموزان را تقویت می کند استفاده گردد. همچنین سوالاتی که دانش آموزان نسبت به آن ها نظر خود را ارائه کرده و بتواند برای دفاع از نظر خود دلایل قابل قبول ذکر کنند. ضمناً در طراحی سوالات به اهداف و انتظارات یادگیری توجه شود و از سوالات حاشیه ای و بی اهمیت پرهیز گردد.

- دبیران محترم در قسمت اول شاخص ها و ملاک ها و ابزارهای خود را در مورد چگونگی ارزشیابی تکوینی دانش آموزان در طول یک نوبت یا کل سال تحصیلی در مورد یکی از کتاب های مطالعات اجتماعی پایه های هفتم، هشتم یا نهم تهیه و تدوین نمایند و در قسمت دوم از نیمه اول کتاب (۶ فصل) و یا نیمه دوم کتاب (۶ فصل) و یا کل کتاب (به صورت دوازده بسته ۲/۵ نمره ای طرح شود) سوالات مفهومی و استاندارد با توجه به اهداف و محتوای یکی از کتاب های مطالعات اجتماعی بر مبنای ۲۰ نمره طراحی نمایند.

- معرفی نفر برتر هر استان (رتبه اول) و ارسال مستندات در قالب word2007 و با قلم بی نازنین و شماره فونت ۱۲ به همراه سی دی به پایگاه کشوری مطالعات اجتماعی طبق جدول زمان بندی.

مخاطبان

همه ی دبیران علوم اجتماعی متوسطه دوره اول و دبیران غیر تخصصی که حداقل ۶ ساعت به صورت موظف به تدریس آن درس اشتغال دارند.

توضیحات هریک از ملاک های ارزیابی سوالات

۱- سوالات یک آزمون باید براساس درجه ی دشواری و آسانی به ترتیب از سوالات آسان به مشکل نوشته شده باشد تا استرس دانش آموزان را از بین ببرد.

۲- در تهیه یک آزمون با توجه به محتوای آموزشی از انواع سوالات مثل (صحیح - غلط، چند گزینه ای، تشریحی و...) استفاده شده باشد.

۳- در صورت استفاده از انواع سوالات، لازم است سوالات جور کردنی، چند گزینه ای و... هر دسته پشت سر هم قرار گیرند و همچنین هر دسته از سوالات باید دارای دستور کار لازم باشد و نحوه ی پاسخ دهی به آن مشخص شود.

۴- منظور این است که هر هدف آموزشی مهم کتاب درسی با یک بار سوال کردن معلوم شود که دانش آموز هدف را گرفته است یا خیر بنابراین در یک آزمون لزومی به تکرار سنجش یک هدف نمی باشد.

۵- هر سوال باید به طور مستقیم به یک هدف آموزشی مربوط شود به عبارت دیگر دو هدف آموزشی مهم را نباید با یک سوال مورد سنجش و اندازه گیری قرار داد.

۶- یعنی به سوالی که هدف آموزشی مهمی را می سنجد و میزان پاسخ مورد پیش بینی آن نسبتا زیاد است باید نمره ی بیشتری تعلق گیرد و بالعکس

۷- آزمون خوب باید کلیه ی مطالب و هدف های آموزشی درس مورد نظر را شامل شود، لذا طراح سوال باید به انتخاب، تعدادی سوال نمونه که معرف هدف ها و محتوای درس باشند را در نظر بگیرد که این سوالات نمونه ی درستی از هدف ها و محتوای درس باشند.

۸- سوالات یک آزمون باید به گونه ای باشد که پاسخ هیچ یک از آنها مستقیما یا به طور ضمنی در متن سوال دیگر وجود نداشته باشد.

۹ سوال باید به گونه ای بیان شود که آزمون شونده دقیقا متوجه شود که چه کاری باید انجام دهد. به عبارت دیگر علت عدم پاسخگویی یا پاسخ غلط آزمون شونده فقط به علت نداشتن دانش و مهارت لازم باشد نه عدم درک مفهوم سوال.

۱۰- طراح سوالات انشایی محدود پاسخ با در نظر گرفتن محتوای درس مورد نظر توانایی دانش آموز از نظر رشد ذهنی و استعداد زمان پاسخگویی آزمون می باید طول تقریبی پاسخ هریک از سوالات را مشخص کند تا دانش آموز حدود پاسخگویی به هر سوال را بداند.

۱۱- سوالی که در مورد پاسخ به آن بین متخصصان و مصححان آن درس اتفاق نظر وجود ندارد از نظر علمی قابل طرح در امتحان نیست.

۱۲- یعنی نمره ی یک سوال قابل تقسیم به اجزای مورد نظر باشد. مثلا اگر یک سوال دارای سه قسمت باشد باید (۰/۷۵) یا (۱/۵) نمره داشته باشد

۱۳- برای پاسخ دادن به سوالات اگر قرار باشد در زیر هر سوال جواب داده شود باید فضای کافی در نظر گرفته شود تا دانش آموز مجبور نشود قسمتی از پاسخ لازم را در جای دیگری بنویسد و احیانا از چشم مصحح پنهان بماند.

۱۴- سوالات چه دست نویس و چه تایپ شده ممکن است در تیراژهای وسیع کم رنگ یا ابتدا و انتهای سوالات یا بالا و پایین برگه ی امتحانی چاپ نشده باشد و موجب اثرات منفی در نحوه ی پاسخگویی دانش آموزان گردد.

۱۵- ورقه ی امتحانی به طور غیر مستقیم یک وسیله ی آموزشی نیز محسوب می شود بنابراین وجود غلط املائی در متن سوالات ارزش آموزش غیر مستقیم سوالات را کم خواهد کرد.

۱۶- متن سوالات باید با بیانی ساده و روشن و دور از ابهام نوشته شود و از به کار بردن کلمات و عبارات دشوار در آن پرهیز شود زیرا وجود کلمات دشوار مانع می شود که دانش آموز بتواند مهارت و توانایی خود را نشان دهد.

۱۷- برای این که سوال دقیقا همان معنی و مفهومی را بدهد که منظور طراح سوال است لازم است از نشانه گذاری های معمول در زبان فارسی مثل (علامت سوال، ویرگول و....) به طور درست استفاده شود.

۱۸- اهمیت مشخصات این است که مراجعت بعدی را آسان می کند و دانش آموزان با اطلاع از زمان پاسخ گویی وقت خود را تنظیم می کند.

۱۹- معمولا پرسش های آخر دروس برای نمونه مطرح شده اند. این پرسش ها به دلیل اینکه سوال و پاسخ آن از قبل برای دانش آموزان مشخص می باشد توانایی خود را در سنجش سطوح بالا تر یادگیری از دست می دهند و بیشتر قادر به سنجش حافظه ی دانش آموز می باشند، بنابراین طراح سوال باید ضمن توجه به متن درس مورد نظر سوالاتش جدید بوده و خارج از متن کتاب نباشد.

۲۰- قبل از طراحی سوالات آزمون باید اهداف، حیطه ها و عرصه های مربوط به برنامه درسی ملی (تعقل، عمل، علم، ایمان و اخلاق) مدنظر قرار گیرد.

فرم ارزیابی سوالات استاندارد مفهومی سال تحصیلی 94-95

شماره سوالی که مورد در آن رعایت نشده است	امتیازات کسب شده				استان:	کد پرسنلی:	نام و نام خانوادگی:	
	1	2	3	4	پایه:	شماره تماس:	شهر/منطقه:	
					شاخص های ارزیابی		ردیف	
					تا چه حد سوالات از آسان به مشکل تنظیم شده است؟		1	
					تا چه میزان از انواع سوالات استفاده شده است؟		2	
					آیا سوالات همنوع پشت سر هم قرار گرفته و دستور کار لازم را دارند؟		3	
					سوالات تا چه مقدار در سنجش یک هدف آموزشی بدون تکرار طرح شده اند؟		4	
					تا چه حد هر سوال به طور مستقل فقط یک هدف آموزشی را مورد سنجش قرار داده است؟		5	
					چقدر بارم هر سوال با جواب مورد انتظار متناسب می باشد؟		6	
					آیا در تدوین سوالات بودجه بندی کتاب رعایت شده است؟		7	
					چه مقدار متن یک سوال راهنمای پاسخ آن سوال یا سوال دیگر نیست؟		8	
					تا چه میزان سوالات با عباراتی دقیق، گویا و دور از ابهام طرح شده است؟		9	
					چه مقدار برای سوالات انشایی دامنه وحد در نظر گرفته شده است؟		10	
					تا چه حد سوالات از نظر علم درس مورد نظر صحیح طرح شده است؟		11	
					درجه دقت در توزیع بارم هر سوال به قسمت های مختلف پاسخ آن چقدر است؟		12	
					آیا فضای کافی مناسب برای پاسخ سوالات در نظر گرفته شده است؟		13	
					چه مقدار خوانا بودن سوالات و درجه کیفیت تکثیر آن رعایت شده است؟		14	
					تا چه حد متن سوالات از غلط املایی محفوظ مانده است؟		15	
					چقدر سعی شده از جملات کوتاه و روان استفاده شود؟		16	
					تا چه میزان نکات دستوری و نگارش در تهیه و تنظیم سوالات رعایت شده است؟		17	
					چه مقدار مشخصات ظاهری در طرح سوال رعایت شده است؟ (نام و نام خانوادگی، نوبت امتحان، نام درس و....)		18	
					تا چه حد در طراحی سوالات به متن درس ها توجه شده است؟ (سوالات خارج از درس نباشد، همه سوالات از پرسش ها و فعالیت ها نباشد)		19	
					چه مقدار در طرح سوالات به عرصه ها و عناصر (تعقل - عمل - علم - ایمان - اخلاق) مربوط به برنامه ی درسی ملی توجه شده است؟		20	
				جمع کل امتیاز 80				()

امضا:

سمت:

نام و نام خانوادگی ارزیاب:

فرم ارزیابی شاخص ها، ملاک ها و ابزارهای ارزشیابی تکوینی سال تحصیلی 94-95

شماره تماس	پایه	شهر/منطقه	استان	کلپرسنلی	نام و نام خانوادگی
شاخص ها و ملاک های مورد انتظار					ردیف
امتیاز کسب شده					
1	2	3	4	5	
					1 در طراحی چک لیست ها و ابزارها تا چه میزان به فعالیت های گروهی و دانش آموز محوری توجه شده است.
					2 ابزارهای سنجش پیش بینی شده با ارزشیابی تکوینی درس مطالعات اجتماعی مرتبط باشد.
					3 میزان خلاقیت و نوآوری در تهیه ملاک ها و شاخص های ارزشیابی تکوینی
					4 در شاخص های در نظر گرفته شده تا چه حد به ارزشیابی از حیطه های نگرشی و مهارتی توجه شده است.
					5 آیا شاخص ها و ابزارهای تهیه شده قابلیت اجرا دارند.
					6 زمینه سنجش توانایی های مختلف دانش آموزان را فراهم نموده است.
					7 به اهداف و انتظارات اصل یادگیری در ارزشیابی توجه شده است.
					8 تا چه حد از ابزار های متنوع در ارزشیابی تکوینی استفاده شده است.
					9 تا چه میزان زمینه ترغیب و تشویق دانش آموزان به فعالیت را فراهم نموده است.
					10 تا چه میزان به همکاری و نقش خانواده ها در ارزشیابی از دانش آموزان توجه شده است.
جمع کل امتیاز 50					()
نام و نام خانوادگی ارزیاب اول سمت امضا.....					
نام و نام خانوادگی ارزیاب دوم سمت امضا.....					